

dinatione : e. g. si clericus dioecesis Parisiensis, legitime incardinatus dioecesi Rhemensi, nondum ibidem domicilium ad normam const. *Speculatores* obtinuit (n. 891).

854. Porro in casu multiplicis episcopi proprii candidatus seligit, et potest quoque variare, ita ut primam tonsuram e. g. ab uno episcopo proprio obtineat, ordines minores ab altero, subdiaconatum a tertio, diaconatum et presbyteratum a quarto, dummodo haec variatio non fiat in fraudem (1). Revera propositis dubiis : « 1° An in suscipiendis ordinibus sit permissa variatio, ita ut qui ab episcopo originis seu domicilii tonsura aut altero ex minoribus ordinibus initiatus fuit, possit ad alium ordinem minorem ab episcopo beneficii promoveri ? 2° An sit permissa variatio in ascensu ab acolythatu ad subdiaconatum ? 3° An sit permissum subdiacono in promotione ad diaconatum, vel diacono in promotione ad sacerdotium variare » ? S. C. C. die 23 Jan. 1666 reposuit : « Variationem in unoquoque ex praenarratis casibus, dummodo in fraudem non fiat, licitam esse ». Eadem S. C. hanc ipsam distinctionem amplexa est in *Aquipendien. seu Clusina, Diaconatus*, 13 Nov. 1717, et in *Pisana seu Clusina, Ordinationis*, 26 Jan. 1732. Imo hanc variationem (non fraudulentam) licitam esse, deducitur etiam ex ipsa const. *Speculatores*, quae in casu variationis exigit litteras testimoniales primi ordinantis.

855. Quid vero sit variatio *in fraudem*, satis intelligitur ex sequenti responsione S. C. C. Nam in *Mutinensi*, 26 Jan. 1658, proposito dubio : « An laico cui a proprio episcopo fuit denegata prima tonsura, possit ipsa prima tonsura conferri, vel concedi litterae dimissoriales ab Ordinario alterius dioecesis coram quo ipse laicus praesentatus fuit ad beneficium ecclesiasticum ; » S. C. rescripsit : « Non posse ». In eodem sensu reposuit eadem S. C. in *cit. Pisana seu Clusina*. Igitur ille variat in fraudem qui rejectus ab uno ad alium

(1) Riganti, in *reg. XXIV Cancell. Apost.*, § III, n. 84 ; Card. Petra, *tom. I, pag. 331, n. 64* ; S. Alph., *VI, n. 771* ; Phillips, *I, § 42* ; Layman, *lib. V, t. IX, cap. IX* ; Pignatelli, *tom. I, cons. 88, n. 7* ; Pirhing, *I, XI, n. 30*, aliique passim, contra Barbosa, *De off. et pot. ep.*, p. II, all. IV, n. 1, qui alios citat ; Honorante, *cap. IX, not. XI*.

confugit episcopum proprium. Sed licet haec fraudulenta variatio sit illicita, tamen non incurruntur poenae statutae in casu ordinationis factae ab episcopo non proprio. Necessae est ut in hac re nonnihil insistamus.

856. In primis candidatus pertinet ratione originis ad dioecesim in qua natus est non ex accidenti ad normam const. *Speculatores*, juxta ea quae supra exposuimus ; subditur episcopo illius dioecesis qui eidem confert primam tonsuram. Hoc facto candidatus adscribitur clero dioecesis, etsi servitio alicujus ecclesiae vel loci pii juxta praesentem, disciplinam, non sit addictus. Porro originem quis nunquam deserit, ex *l. 6, ff., Ad munic.* et *l. 4, C., De munic.* ; neque enim fieri potest ut quo loco quis editus est, editus non fuerit.

857. Deinde candidatus in alia dioecesi obtinet domicilium requisitum a const. *Speculatores*. Episcopus, fraude cessante et servatis servandis, ipsum jure proprio promovens ad minores ordines, eundem adscribit clero suae dioecesis ; et quoniam nemo pertinere potest ad clerum plurium dioecesium, candidatus jam non amplius pertinet ad clerum dioecesis originis. Dices : pro hoc transitu a clero dioecesis originis ad clerum dioecesis domicilii nonne requiritur licentia episcopi originis ? Const. *Speculatores* pro domicilio acquirendo et ordinatione subsequenter peragenda de hac licentia episcopi originis tacet omnino, requirens tantum ab eodem litteras testimoniales quas ipse denegare nequit (n. 714). Proinde haec licentia non videtur necessaria ; vel melius requiritur, sed ab episcopo dari debet et habetur implicita in litteris testimonialibus. Excipe 1° si candidatus expensis dioecesis originis in seminario educatus fuit ; 2° si in dioecesi originis obtinet beneficium residentiale : in his enim casibus episcopus impedire potest quominus candidatus dioecesim deserat (1). Quoniam vero candidatus, ordi-

(1) Quid si clericus fuit adscriptus servitio alicujus ecclesiae ? Dubitari potest num episcopus valeat licentiam seu litteras testimoniales denegare : vide Fagnanum in *comm. cap. 4, De renuntiatione*, n. 15 et 37. Sed cum haec adscriptio in usu amplius non sit, ideo ulterius in hac re non insistimus.

natione ab episcopo domicili recepta, transit e clero dioecesis originis ad clerum dioecesis domicili, et nullus episcopus tenetur in clerum suae dioecesis recipere clericum alterius dioecesis, inde fit episcopum domicili posse quidem candidatum promovere, sed non teneri. Hinc videmus in pluribus dioecesibus episcopum domicili candidatum nunquam ordinare sine litteris *dimissoriis* episcopi originis; quo significat candidatum non recipere in clerum suae dioecesis, qui proinde remanet in dioecesi originis. Haec disciplina Romae servatur; formale enim decretum Cardinalis Urbis Vicarii, quod difficile conceditur, necessarium est ut candidatus, origine ad aliam pertinens dioecesim, adscribatur clero Romano. At episcopus originis conservat jus, servatis servandis, ordinandi candidatum, licet hic pertineat ad dioecesim domicili; qua ordinatione candidatus per se non redit ad dioecesim originis: quod ex dicendis melius patebit.

858. Modo supponamus candidatum in tertia dioecesi obtinere beneficium. Episcopus, beneficium simplex candidato conferens, ipsum non adscribit clero suae dioecesis, quia minime repugnat clericum, pertinentem ad unam dioecesim, beneficium simplex in alia obtinere. Proinde clericus subditur episcopo in his tantum quae ad beneficium pertinent; sed episcopus potest ipsum ordinare, cessante fraude et servatis omnibus quae const. *Speculatores* constituit. At episcopus, beneficium residentiale candidato conferens, ipsum adscribit clero suae dioecesis, ut per se patet. Sed pro collatione-receptione beneficii requiritur licentia episcopi ad cuius dioecesim candidatus pertinet? Si beneficium est simplex, non videtur haec licentia per se necessaria, quia collatio-receptio hujus beneficii jus episcopi nullatenus laedit. Quaestio igitur est de beneficio residentiali, e. g. canonicatu. Const. *Speculatores*, agens de episcopo proprio ratione beneficii, non exigit ut beneficium collatum sit de consensu seu licentia episcopi originis aut domicili, et solum requirit horum episcoporum litteras testimoniales. Imo episcopo familiaritatis imponit onus conferendi infra mensem beneficium (sive simplex sive residentiale) candidato a se promoti. Tandem sicuti candidatus potest e propria

dioecesi originis ad aliam transire per domicilium, ita videtur transire posse per receptionem beneficii residentialis. Igitur ob has rationes putamus, cum restrictionibus *n. praec.* expositis, licentiam episcopi in casu non esse necessariam pro validitate collationis-receptionis beneficii; candidatum debere episcopum monere ejusque petere licentiam, sed episcopum non posse tandem candidatum retinere aut revocare. Hinc obtento beneficio residentiali, candidatus non amplius pertinet ad suam praecedentem dioecesim, sed ad dioecesim beneficii.

859. Tandem candidatus famulatum praestat quarto episcopo. Ex una parte candidatus hoc famulatu non transit ad dioecesim familiaritatis, relinquens suam dioecesim praecedentem, ut per se clarum esse videtur; et ex alia parte hunc famulatum videtur candidatus posse acceptare sine ullius licentia, nisi ad residendum in sua dioecesi speciali vinculo teneatur. Cessante fraude, et verificatis omnibus quae const. *Speculatores* exigit, episcopus suum familiarem promovere potest, eidemque beneficium infra mensem conferre. Quo posito, utrum candidatus jam pertineat ad dioecesim familiaritatis, an suae antiquae dioecesi adscriptus remaneat, desumere debes ex dictis *n. praec.*

860. Recepto autem presbyteratu, sacerdos ita dioecesi ad quam pertinet, incardinatur, ut discedere nequeat sine licentia, seu sine litteris, ut aiunt, excardinationis sui episcopi. Episcopus potest discedendi licentiam denegare, dummodo sacerdoti congruam assignet. Quod si episcopus et licentiam deneget et congruam nequeat aut nolit assignare, sacerdos non ideo potest sua voluntate discedere, sed recursus habet ad S. C. C. Discedentem sine sua vel S. C. licentia episcopus revocare potest etiam per censuras, etiamsi sacerdos beneficium residentiale in alia dioecesi obtinisset, quod deserere debet, e. g. parochiam aut canonicatum in cathedrali. Haec doctrina certissima est, eamque saepius tradidit S. C. C., e. g. in *Amerina*, 8 Maii 1756; in *Nucerina, Residentiae et suspensionis*, 15 Mart. 1828; in *Reatina, Residentiae*, 26 Jan. 1833; in *Mediolanensi*, 8 Maii 1886, etc. Sed hanc doctrinam nos intelligimus de sacer-

dote e dioecesi ad quam pertinet, discedere volenti, de quo revera agitur in citatis causis S. C. C.; salva proinde discedendi facultate ex const. *Speculatores* pro ordinatione ante presbyteratum juxta superius exposita. Ceterum haec dicta sint, salva meliori sententia, et mirum est doctores in re adeo practica altum passim tenere silentium.

B. — *Quandonam episcopus alienus saeculares licite ordinet.*

a) Quando adest licentia Ordinarii proprii.

861. In primis episcopus alienus, idest nec originis, nec domicilii, nec beneficii, nec familiaritatis, contra generalem regulam (n. 801) licite ordinat candidatum saecularem, si hic exhibet legitimam licentiam proprii Ordinarii. Proprius enim Ordinarius potest utique permittere ut suum subditum promoveat episcopus alienus, quia habet in subditum jurisdictionem, vel quia Ordinarius proprius, si est episcopus, potest per se subditum suum ordinare, atqui *potest quis per alium quod potest facere per semetipsum*, ut habet *reg. 68 juris, in 6°*; vel tandem, his rationibus deficientibus, quia jus id Ordinario proprio concedit (1). Proprius Ordinarius hanc licentiam dare potest et illis, qui facultatem a R. P. obtinuerunt suscipiendi ordines extra tempora cum clausula: *A suo Ordinario tantum*, cum haec clausula apponatur ne praejudicium inferatur proprio Ordinario, qui non praejudicatur quando ipsemet dat dimissorias (2). Posita autem hac licentia una cum testimonio de candidati idoneitate, evidens est quod episcopus alienus primam tonsuram et ordines licite conferre valeat, veluti vices gerens Ordinarii proprii. De hac licentia modo fusius agendum est.

862. In primis ut episcopus alienus non subditum licite promovere valeat, certe non sufficit licentia *praesumpta* Ordinarii proprii; si scilicet episcopus alienus pro certo

(1) Riganti, *l. c.*, n. 167; Hallier, *p. II, sect. V, cap. III, art. XI, § IV*; Petra, *tom. IV, pag. 362, n. 13, cum communi*.

(2) S. Alph., *VI, n. 788, not. 9*.

habeat Ordinarium proprium, qui rem ignorat, fore consenturum, si sciret (1). Imo nec *tacita* sufficere videtur, si nempe Ordinarius proprius sciat episcopum alienum primam tonsuram aut ordines conferre, reclamare possit et taceat. Sane Conc. Trid., *sess. XIV, cap. II, de ref.*, prohibet quominus episcopus titularis (quod de episcopo alieno in genere intelligendum est) primam tonsuram et ordines quoscumque conferat « absque sui proprii praelati *expresso* consensu, aut litteris dimissoriis ». Accedit hoc in casu testimonium praelati proprii, quod necessarium esse mox dicemus, penitus deesse (2). Requiritur igitur licentia *expressa*, sive in scriptis, sive oretenus data, ut patet ex relictis Conc. Trid. verbis, dummodo de licentia verbali certissime constet, e. g. quia haec licentia data fuit in praesentia episcopi ordinantis (3). Putamus hanc verbalem licentiam sufficere etiam in casu, de quo agunt Clemens IV et Urbanus VIII (n. 887), contra nonnullos licentiam scriptam tunc requirentes (4).

863. Porro licentia in scriptis data venit hodie nomine *litterarum dimissorialium*. Nam antiquitus dimissoriae erant litterae quibus praelatus, subdito facultatem concedens recipiendi ab alio episcopo ordines, ipsum a se et a sua potestate dimittebat, ita ut episcopi ordinantis jam subditus evaderet (5); atque ideo litterae dimissoriae etiam litterae *excardinationis*, uti aiunt, secumferebant. Litterae dimissoriae in sensu nostro appellantur etiam *reverendae* (6), *canonicae*, *pacificae*, *formatae*, *commendatitiae* vel *tes-*

(1) S. Alph., *VI, n. 789*; Scavini, *III, n. 603*; Hallier, *p. II, sect. V, cap. III, art. X, § 1*, ubi notat et exemplis declarat olim hanc praesumptam licentiam visam aliquando fuisse sufficientem.

(2) Sed contraria sententia videtur probabilis, saltem absque culpa gravi, S. Alph., *VI, n. 789* aliisque; proinde hoc in casu poenae de quibus n. 889 sequi urgendae non sunt.

(3) Monacelli, *p. I, tit. IV, form. V, n. 4*; D'Annibale, *Comm. in Const. Apostolicae Sedis, § 147, not. 142*; Reiff., *I, XI, n. 110*; S. Alph., *VI, n. 788, not. 10*; Phillips, *I, § 43*.

(4) Pirhing, *I, XI, n. 52*, cum Glossa in *cap. 2, De temporibus ordinationum, in 6°, v. litteras*; Phillips, *l. c.*

(5) Hallier, *l. c., art. XI, § I*; Phillips, *I, § 43*, Honorante, *cap. XI V, not. IV*.

(6) Conc. Trid., *sess. VII, cap. X, de ref.*

timoniales (1); quamquam litterae dimissoriae a commendatiis seu testimonialibus, si proprie loqui velimus, distinguantur, uti explicavimus n. 706. Quoniam igitur licentia de ordinatione ab alieno episcopo peragenda in scriptis dari frequenter solet, hinc nos in sequentibus de litteris dimissoriis tantum mentionem facimus.

864. Ex dictis apparet litteras dimissorias illas appellari quibus proprius Ordinarius alieno episcopo dat licentiam suum subditum promovendi, una simul de ejus idoneitate testimonium ferens. Hinc si proprius Ordinarius datis litteris amplissimam communicaret episcopo alieno in suum subditum potestatem, quin tamen expressam faceret mentionem de ordinibus conferendis, eae litterae non forent dimissoriae quas canones requirunt pro ordinatione alieni subditi (n. 891). Harum autem concessio evidenter est actus jurisdictionis; nam permittere alicui actum ordinis ponere qui eidem non licet, non pertinet ad potestatem ordinis, sed ad potestatem jurisdictionis; sicuti e. g. episcopus qui in sua dioecesi pontificalia permittit alieno episcopo, potestatem jurisdictionis exercet.

865. Si autem quaeras quinam sit Ordinarius proprius, seu proprius praelatus qui dimissorias pro ordinatione concedere potest, respondemus in primis sequentia quatuor generalia principia statui posse. Qui potest per seipsum ordinare, potest etiam dare litteras dimissorias (n. 861). E contrario qui potestate ordinandi ceteroquin pollens nequit per seipsum ordinare, nequit etiam dare litteras dimissorias ex *regula juris* 68, in 6°, relata *cit. n. 861*. Viceversa qui potest dare litteras dimissorias, potest etiam, si potestate ordinandi ceteroquin pollet, ordinare per seipsum, nam « qui facit per alium est perinde ac si faciat per seipsum », *regula* 72 *juris*, in 6°; ac proinde sicut in casu quis potest ex hypothesis ordinare per alium dando dimissorias, ita poterit ordinare per seipsum. Demum e contrario ex eadem *regula juris* 72 qui nequit dare litteras dimissorias, nequit

(1) Conc. Trid., *sess. XIV, cap. II et III de ref.*; *can. 1, dist. 23*, in Decreto. Hallier, *l. c.*, § V, explicat harum appellationum rationem.

etiam, etsi potestate ordinandi ceteroquin polleat, ordinare per seipsum.

Sed jam proprius ad propositam quaestionem accedentes, dicimus, dimissorias dare posse praeter Romanum Pontificem de quo n. 893 *sequ.*: 1° *episcopum* (proprium); 2° *vicarium generalem*; 3° *sede vacante, capitulum ac deinde vicarium capitularem*. Archiepiscopus numquam potest illas subditis suffraganeorum elargiri (1). In nonnullis autem circumstantiis infra determinandis (n. 898) ex speciali juris dispositione etiam episcopi vicini obtinent potestatem subditum alienum dimittendi et ordinandi. De singulis breviter.

866. Certum est ex dictis quod litteras dimissorias dare possit quilibet episcopus proprius suis subditis, sive episcopus proprius ratione originis, sive ratione domicilii, sive ratione beneficii, sive tandem, quod nonnulli immerito negaverunt, ratione familiaritatis (2). Cum vero earum concessio non sit actus potestatis ordinis, sed actus episcopalis jurisdictionis, sequitur eas dare posse episcopum proprium, postquam confirmatus in consistorio bullas apostolicas capitulo ostendit, etiam ante consecrationem.

867. Vicarius generalis ex mandato generali hanc licentiam dare nequit, ex *cap. 3, De temporibus ordinationum*, in 6°, ibi: « Cum ad hoc se ipsius officium non extendat »; nisi forte consuetudo id ferat (3). Potest vero, sive ex mandato speciali (4), idest licentia expressa, imo et tacita episcopi (5); sive *episcopo diu in remotis agente*, ex *cit. cap. 3*. Quandonam autem episcopus censendus sit diu agere in remotis, remittitur prudenti iudicio ejusdem vicarii (6). In his casibus vicarius generalis litteras dimissorias dare potest omnibus episcopi subditis, etiam subdito ratione fa-

(1) Pirhing, *I, XI, n. 54*; Fagnanus, *Comm. cap. 16, De haereticis*, n. 28.

(2) Honorante, *l. c.*; Riganti, *l. c.*, n. 170; Garcias, *De beneficiis*, p. II, *cap. V, n. 87*, qui citant quoque responsiones S. C. C.; Phillips, *l. c.*

(3) Schmalz., *I, IX, n. 48*; Pirhing, *n. 17*.

(4) Glossa, *l. c.*, v. *non extendat*; Schmalz., *l. c.*

(5) S. Alph., *VI, n. 787, not. 5*.

(6) Glossa, *l. c.*, v. *in remotis*; D'Annibale, *III, § 153, n. 12*; Reiff., *I, XI, n. 127*; Pirhing, *n. 17*; Schmalz., *n. 48*.

miliaritatis, et quatenus caractere episcopali sit insignitus, ordines per se ipsum conferre, *n. 865*. In litteris tamen dimissorialibus datis a vicario expressa mentio fieri debet mandati specialis aut absentiae episcopi (1). Tandem nemo ignorat Cardinalem Urbis Vicarium posse et ordines conferre, et dimissorias concedere ad instar episcopi, etiam Sede Apostolica vacante.

868. Ex cit. *cap. 3, De temporibus ordinationum, in 6°*, capitulum ejusque vicarius, sede vacante, possent absque ulla limitatione has litteras dare omnibus subditis ratione originis, domicilii ac beneficii, non autem illi qui fuerat episcopi subditus sola ratione familiaritatis, utpote qui non est subditus capituli et vicarii capitularis. Sed Conc. Trid., *sess. VII, cap. X, de ref.*, limitationes induxit, statuens: « Non liceat capitulis ecclesiarum, sede vacante, infra annum a die vacationis ordinandi licentiam, aut litteras dimissorias, seu reverendas ut aliqui vocant, tam ex juris communis dispositione, quam etiam cujusvis privilegii aut consuetudinis vigore, alicui qui beneficii ecclesiastici recepti seu recipiendi occasione arctatus non fuerit, concedere. Si secus fiat, capitulum contraveniens ecclesiastico subiaceat interdicto, et sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo privilegio clericali, praesertim in criminalibus, gaudeant; in majoribus vero ab executione ordinum ad beneplacitum futuri praelati sint ipso jure suspensi ». Quando autem vicarius capitularis potest dare dimissorias, posse quoque per se ipsum, si forte est caractere episcopali insignitus, primam tonsuram et ordines conferre, patet ex dictis (*n. 865*).

869. Ex hac lege Tridentina *post annum* a sede vacante viget jus commune, et ideo vicarius capitularis potest omnibus subditis dare dimissorias. *Infra annum* vero easdem capitulum et deinde vicarius capitularis in primis dare potest arctatis ratione beneficii recepti vel recipiendi (*n. 637*). Si quis ex beneficio recepto aut recipiendo cogitur aliquem ordinem obtinere infra annum, capitulum et vicarius capitularis possunt pro illo ordine dimissorias infra annum con-

(1) Honorante, *cap. VI, not. II*.

cedere. S. C. C. apud Lucidi, *I, pag. 151, n. 71*, declaravit has litteras dari non posse arctato ratione pensionis non habentis naturam beneficii; bene vero arctato ratione beneficii simplicis, et arctato ratione beneficii cum onere et lege fundatoris Missas per seipsum celebrandi. Praeterea non arctatis capitulum et vicarius capitularis possunt infra annum dare dimissorias pro prima tonsura. Nam probabilius relatum decretum Tridentinum non comprehendit primam tonsuram, cum loquatur de licentia *ordinandi*, et prima tonsura ordo non sit. Praeterea sicut sanctio legis certe ad primam tonsuram non extenditur, ita neque ipsa lex extendi videtur. Tandem id posse capitulum et vicarium capitularem censuit S. C. C. in *Brugensi*, 10 Febr. 1594, « et hoc attenda ejusdem Congregationis mente, qua, prout fert Gallemart, *ad cap. X, sess. VIII*, censuit caput hoc non comprehendere primam tonsuram »; Lucidi, *l. c. (1)*. Praeterea etiam pro ordinibus capitulum et vicarius capitularis possunt infra annum dare dimissorias non arctatis qui, vivente episcopo, obtinuerint a Sede Apostolica breve ut promoverentur *extra tempora* a jure statuta cum litteris dimissorialibus proprii episcopi, ut rescripsit S. C. C. in *Baren.*, 14 Nov. 1699, post S. C. EE. et RR. in *Ruben.*, 30 Maii 1659. Praeter praedictos casus non arctatis capitulum et vicarius capitularis infra annum dimissorias dare nequeunt, licet dare possint litteras testimoniales (*n. 710*).

870. Ut igitur capitulum et vicarius capitularis possint infra annum non arctatis dimissorias, praeter praedictos casus, concedere, necessarium foret indultum Apostolicum: quod tamen concedi non solere tradit Riganti, *l. c., n. 208 sequ.* Nec quidquam prodest hac in re contraria consuetudo etiam immemorialis, ut reposuit S. C. C. in *Gerundensi*, 28 Julii 1583 (2). Proinde non arctatus vel annum expec-

(1) Giraldi, *II, sect. 100*; Lucidi, *op. cit., vol. I, pag. 151, n. 71*; S. Alph., *VI, n. 788, § Bene.*; D'Annibale, *Comm. in const. Apostolicae Sedis*, § 146, *not. 39*, contra Pirhing, *I, IX, n. 58*; Honorante, *l. c.*; Riganti, *l. c., n. 186 sequ.*; Garcias, *De beneficiis, V, VII, n. 46*; Barbosa, *ad Conc. Trid., sess. VIII, cap. X, n. 9*, aliosque plures qui violenta interpretatione illam declarationem S. C. C. intelligunt de sola sanctione.

(2) Apud Riganti, *l. c., n. 189 sequ.*

tet, vel dimissorias petat a S. C. C. Haec in brevibus *extra tempora* quae primo anno sedis episcopalis vacantis conceduntur pro ordinibus suscipiendis, facultatem concedendi ordinandis litteras dimissorias non ipsi vicario capitulari, sed episcopo viciniore in casu quo ipse ordinationem peragere nollet, impertitur, ita ut illicitae sint ordinationes absque dictis litteris expletae, et tam ordinatorum quam ordinati incidant in poenas a Conc. Trid. statutas in ordinationem ab episcopo alieno factam sine litteris dimissoriis proprii episcopi (1). Si autem episcopus viciniore ordines ipse confert, requiruntur litterae testimoniales a vicario capitulari datae; si e contrario episcopus viciniore promovendum ad alium dimittit, ipse in iisdem dimissoriis litteris dat testimonium, audito prius vicario capitulari (2).

871. Porro capitulum ante vicarii capitularis electionem litteras dimissorias concedit per actum capitularem. Quae igitur de actu capitulari in genere jus statuit, etiam litteris dimissoriis a capitulo concessis applicari debent. Hinc si omnes canonici sunt absentes, nemo potest has litteras dare; si unus tantum est praesens, ipse solus eas dare potest, quia hic unus capitulum repraesentat.

872. Ex cit. *sess. VII, cap. X, de ref.*, capitulum dimissorias concedens contra formam decreti ecclesiastico subiacet interdicto; vicarius vero capitularis, ex *sess. XXIII, cap. X, de ref.*, plectitur ipso facto poena suspensionis ab officio et beneficio per annum; quae poenae incurruntur etiam si ii quibus litterae praefatae concessae fuerunt, illis usi non fuerint, quia actus jam est perfectus et consummatus quoad concedentem, uti docet Garcias, *De beneficiis, p. V, cap. VII, n. 91*, referens responsionem S. C. C. (3) Ordinati vero cum talibus litteris dimissoriis, si quidem in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo privilegio clericali, praesertim in criminalibus, gaudent post sententiam declaratoriam iudicis (4); majoribus vero ordinibus insigniti

(1) Riganti, *l. c., n. 212 sequ.*

(2) Riganti, *l. c., n. 214 sequ.*

(3) Riganti, *l. c., n. 257*, cum pluribus aliis.

(4) Riganti, *l. c., n. 240*; Barbosa, *De canon., cap. 42, n. 131*, referens constitutionem Urbani VIII id declarantis.

ab executione ordinum ad beneplacitum futuri praelati sunt ipso jure suspensi, ex *cit. cap. X, sess. VII*. Quod si quis has litteras dimissorias obtinuit, et deinde eisdem non utatur, nullam poenam incurrit, cum Concilium animadvertat in *ordinatos* cum talibus litteris dimissoriis, non vero in eisdem *obtinentes*. Proinde constituti jam prius in aliquibus ordinibus possunt in casu licite in eisdem ministrare, et ideo nullam exinde contrahunt irregularitatem; et possunt quoque beneficia obtinere, prouti declaravit etiam S. C. C. apud Riganti, *l. c., n. 241*.

873. Haec quae diximus valent etiam de vicario apostolico qui a R. P. vel a S. C. C., sede vacante, deputatus est. Imo in brevi seu litteris deputationis potestas concedendi litteras dimissorias expresse reservari solet (1): quod si e contrario expresse conceditur, vicarius apostolicus eam habet intra appositos limites, sed nequit eam communicare pro vicario etiam in absentia e dioecesi, ut decrevit S. C. C. in *Aquilana, 7 Sept. 1720* et *28 Mart. 1722*. At vicario apostolico qui fuerat episcopo deputatus, interdictum non est, sede episcopali vacante, litteras dimissorias concedere; cum per obitum episcopi ejus jurisdictio non expiret, nec capitulum devenire possit ad electionem vicarii capitularis, ut pluries reposuit S. C. EE. et RR. et S. C. C. apud Riganti, *l. c., n. 194 sequ.*

874. Quaeritur quid juris de litterarum dimissorialium concessione, si easdem concedens in crimen haeresis vel schismatis inciderit, vel si censuris innodetur. Jam vero duo in primis certa sunt: nempe potestatem concedendi dimissorias numquam devolvi ad archiepiscopum, ex *cap. 1, De supplenda negligentia praelatorum, in 6°*; et concedentem dimissorias numquam irregularitatem contrahere, quia non exercet ordinem sed jurisdictionem. Cum vero exerceat jurisdictionem, sequitur has litteras esse validas et licitas, si concedens conservat jurisdictionem ejusque usum expeditum habet, licet sit in statu peccati mortalis; esse illicitas et invalidas, si concedens ipsa jurisdictione spoliatus est;

(1) Monacelli, *p. II, tit. XVI, form. VIII* in principio; Honorante, *l. c.*

tandem esse validas sed illicitas, si concedens privatus est tantum usu jurisdictionis. His positis, singillatim expendimus casum haeresis aut schismatis, et casum censurae.

875. Dimissoriae concessae ab episcopo qui in crimen haeresis vel schismatis prolapsus est, si crimen est occultum, sunt validae et licitae. Si crimen est publicum, post sententiam declaratoriam sunt certe irritae, nisi forte adsit error communis; sed probabilius sunt etiam irritae ante hanc sententiam, quia hoc crimen publicum secumfert ipso jure privationem beneficii quoad titulum ante sententiam declaratoriam; jurisdictio autem adnexa est titulo (1). Ex hac autem ratione sequitur potestatem concedendi litteras dimissorias in casu adimi vicario generali, et devolvi ad capitulum, una cum tota episcopali ordinaria jurisdictione, prout rescripsit S. C. C. apud Fagn., *comm. cap. 11, De majoritate et obedientia, n. 62*; et *comm. cap. 9, De haereticis, n. 36* ac alias. Eadem repetas de vicario capitulari, et de capitulo haeretico aut schismatico, sede vacante: hoc in casu potestas concedendi dimissorias unice reservatur Sedi Apostolicae. Quod si ante electionem vicarii in publicum haeresis aut schismatis crimen devenerint omnes capitulares, excepto uno, hic jus conservat, utpote capitulum repraesentans (2). Tandem si ipse vicarius generalis fit publice haereticus aut schismaticus, haec potestas residet in episcopo.

876. Dimissoriae concessae ab episcopo excommunicato vitando ad normam extrav. *Ad evitanda*, sunt prorsus irritae (3), quia hic episcopus, etsi sedem conservet, tamen amittit ipsam jurisdictionem, nisi forte adsit error communis. Proinde potestas easdem concedendi in casu adimitur vicario generali, sed nequit devolvi ad capitulum, unice spectans ad Apostolicam Sedem. Si vero episcopus est excommunicatus toleratus, sunt validae sed illicitae, sive ab episcopo sive a vicario generali concessae, quia usus tan-

(1) Vide nostrum *Tractatum canonicum de matrimonio, n. 921*; Fagnanus, *comm. cap. 9, De haereticis, n. 36*.

(2) Fagn., in *comm. cap. 16, De haereticis, n. 24 sequ.*

(3) Barbosa, *De pot. episc., Alleg. VII, n. 4*; Pirhing, *I, XI, n. 5*; Engel, *n. 36*; Suarez, *De censuris, Disp. XIV, sect. I, n. 4 sequ.*

tum jurisdictionis tali episcopo et ideo ejus vicario generali prohibitus est. At licet episcopus aut vicarius in casu dimissorias concedens peccet graviter quin in speciales poenas incidat, tamen tuta conscientia subditus potest eas acceptare et alienus episcopus vi ipsarum ordinare. Imo in genere recurrendum est ad Apostolicam Sedem; sed, urgente necessitate, subditus potest quoque dimissorias a tali episcopo aut vicario petere, qui tunc licite eas concedit (1). Eadem dicas de episcopo suspenso ab officio, qui si est nominatim denunciatus, invalide dimissorias concedit; secus illicite tantum, ut supra (2). Episcopus vero suspensus a collatione ordinum potest dare dimissorias, quia non est suspensus a jurisdictione (3). Haec facile applicabis vicario generali, si ipse sit excommunicatus aut suspensus; et sede vacante, vicario capitulari et capitulo, quatenus censuris innodentur.

877. Porro Conc. Trid., *sess. XXIII, cap. III, de ref.*, statuit: « Episcopi per semetipsos ordines conferant; quod si ex aegritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter quam jam probatos et examinatos ad alium episcopum ordinandum dimittant ». Vult igitur Concilium episcopum proprium per seipsum ordines conferre, potiusquam dare litteras dimissorias; quod intelligi quoque debet de vicario generali et de vicario capitulari, si forte caractere episcopali insigniti sint, quando possunt dimissorias concedere. Quod si episcopus (aliique, ut supra) ex aegritudine fuerint impediti, tunc ex Concilio poterit dare dimissorias. Illud autem *ex aegritudine* est potius indicative quam taxative positum, ita ut Ordinarius proprius possit suum subditum ad alienum episcopum pro ordinatione dimittere, quoties justa causa impeditur, quae ejus conscientiae relinquitur (4). Hinc Romanis in Urbe commorantibus numquam aut fere numquam conceduntur dimissoriae, sed dumtaxat iis qui in collegiis seu seminariis extra Urbem studiis operam na-

(1) Suarez, *l. c., n. 15*.

(2) Suarez, *op. cit., Disp. XXVI, sect. 1 sequ.*

(3) Pirhing, *I, XI, n. 28*.

(4) Concilium provinciale Mediolanense III; Hallier, *op. cit., p. II, sect. V, cap. III, art. XI, § V*; S. Alph., *VI, n. 787*.

vant, vel qui in locis valde remotis rationabili de causa detinentur, ita ut non sine magno incommodo et expensis Romam se conferre valeant. Tandem praecipit Concilium, antequam litterae dimissoriae concedantur, debere candidatum ab episcopo proprio examinari et approbari, hujusque approbationis mentionem in iisdem litteris esse faciendam. Hoc vero intelligendum est si candidatus in loco consistat et dimittatur, nisi forte gravis causa examini obstet, quae difficile verificabitur. Si vero candidatus absens sit, nec facile ad suum episcopum accedere valeat, usus invaluit ut examen committatur episcopo ordinanti, ejus desuper onerata conscientia (1). Hinc S. C. C. in una *Mediolanensi*, quam sine data citat Fagnanus, in *comm. cap. 14, De praebendis etc.*, n. 60, quamque alii referunt sub *mense Decembris* 1587, censuit: « Episcopum, quamquam absentem, posse litteras dimissorias dare, et ordinandos subjicere suo examini; et si absentes sint, ad se ut examinet vocare, si commodum erit, alioquin eorum examen committere Ordinario loci in quo illi degunt ».

878. In dimissoriis dari subdito potest licentia ordines recipiendi a quolibet episcopo catholico. Aliquando haec licentia datur pro uno episcopo determinato; quod si in gratiam ordinandi factum est, hic potest et alium adire (2). Aliquando datur pro episcopo catholico *clerum et populum habente*, qua clausula excludi episcopos titulares, pro certo habemus. Aliquando datur pro quocumque episcopo *gratiam et communionem cum Sede Apostolica habente*; et istae litterae dimissoriae appellari etiam solent *facultates promovendi a quocumque*, quae, ignotae in antiqua Ecclesiae disciplina (3), etiam hodie concedi ab episcopo non deberent, nisi raro et ex gravioribus causis (4). Ceterum in duobus ultimis casibus promovendus

(1) Engel, I, XI, n. 39; Croix, n. 2243; S. Alph., l. c.; Reiff., I, XI, n. 115; Schmalz., n. 50.

(2) D'Annibale, III, § 153, not. 12; S. Alph., VI, n. 788, not. 11.

(3) Hallier, p. II, sect. V, cap. III, art. X, § VII; Phillips, I, § 43. Sane tunc dimissoriae continebant exordinationem clerici in favorem episcopi ordinantis (n. 863).

(4) Phillips, l. c.

eligit. At absonum foret dimissorias dare coadjutori, potiusquam coadjuto; e. g. Romae dimissoriae directae non ad Cardinalem Urbis Vicarium, sed ad ejus Vicesgerentem, habentur nullae.

879. Haec autem quae diximus quadruplicem patiuntur exceptionem:

Prima: Ordinarius proprius, sine speciali Sedis Apostolicae indulto, nequit dimittere subditum proprium ad episcopum diversi ritus, e. g. subditum Graecum ad episcopum Latinum; de qua re fuse n. 904 sequi.

880. *Alter*: Ordinarius proprius nequit dare licentiam ut subditus ad ordines majores promoveatur ab episcopo qui loco et dignitati renuntiavit (n. 783). Utrum vero ordinatus hodie contrahat necne prohibitionem ab exercitio ordinis recepti, vide n. 788.

881. *Tertia*: In sex dioecibus suburbicariis, si candidatus non ordinatur in propria dioecesi a Cardinali episcopo, vel ab ejus suffraganeo, vel ab alieno episcopo de eorum licentia (1), dimissoriae ad ordines seu minores seu sacros dirigi debent ad unum Cardinalem Urbis Vicarium, uti praecipit Alexander VII in const. *Apostolica sollicitudo*, 2 Aug. 1662; secus hodie, ex const. *Apostolicae Sedis*, art. 7, ordinatus est suspensus ab ordinibus sic receptis ad beneplacitum Sedis Apostolicae; episcopus ordinans vero est suspensus ab usu pontificalium per annum. Quod si subditus alicujus dioecesis suburbicariae promoveri debeat ad solam primam tonsuram, etiam ad alios episcopos dimitti potest, cum Alexander VII, l. c., loquatur de promotione ad minores vel sacros ordines (2).

882. *Quarta*: Episcopi regni Neapolitani, ex praescripto Greg. XV, an. 1623, dimissorias ad primam tonsuram et minores ordines dare nequeunt nisi pro uno tantum ac determinato episcopo (3).

(1) S. C. C. in *Tusculana, Ordinationis*, 29 Jan. et 28 Maii 1695.

(2) Riganti, l. c., citans etiam S. C. C., 16 Febr. 1704; Petra, tom. V, pag. 276, n. 76; Honorante, cap. VI, not. I.

(3) Vecchiotti, III, § 23; Riganti, l. c., n. 171; Monacelli, l. c., form. I, n. 1; Honorante, cap. VII, not. I.